

”וּשִׁים קְטָרֶת... וְכִפֵּר עֲלֵיהֶם” - מְדוּעַ דּוּקָא קְטָרֶת?

הקדמה

נאמר בפרשתנו (פרק י"ז):

- ו. "וַיִּלְנוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲרַת עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן לֵאמֹר: אַתֶּם הַמֵּתִים אֶת עַם ד'."
- ז. ויהי בהקהל העדה על משה ועל אהרן ויפנו אל אהל מועד, והנה כסהו הענן וַיֵּרָא כְבוֹד ד'."
- ח. ויבא משה ואהרן אל פני אהל מועד."
- ט. וידבר ד' אל משה לאמר:
- י. הֲרָמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרָגַע, וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם."
- יא. ויאמר משה אל אהרן: קח את המחתה, ותן עליה אש מעל המזבח, וּשִׁים קְטָרֶת, והולך מהרה אל העדה, וְכִפֵּר עֲלֵיהֶם, כי יצא הקצף מלפני ד', החל הנגף."
- יב. ויקח אהרן כאשר דבר משה, וירץ אל תוך הקהל, והנה החל הנגף בעם, וַיִּתֵּן אֶת הַקְּטָרֶת, וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם."
- יג. ויעמד בין המתים ובין החיים, ותַעֲצֹר הַמַּגֵּפָה."
- יד. ויהיו המתים במגפה ארבעה עשר אלף ושבע מאות, מלבד המתים על דבר קרח."
- טו. וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד, והמגפה נעצרה."

בפסוקים אלו מסופר על חטא התלונה של בני ישראל כנגד משה ואהרן, על רצונו של ד' לכלות את בני ישראל, על המגפה שהיתה בעם ועל כפרת אהרן בקטרת ועצירת המגפה.

יש לשאול: מדוע אמר משה לאהרן לעצור את המגפה דווקא על ידי קטרת?

א. שני הסברי רש"י

כתב רש"י (יא): "וכפר עליהם - רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע, שהקטרת עוצר המגפה, כדאיתא במסכת שבת (פט ע"א)".

לפי פירוש זה יש בקטרת סגולה מיוחדת שהיא עוצרת את המגפה.

עוד כתב רש"י (יג): "דבר אחר: למה בקטרת? לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרת לומר: 'סם המות הוא', על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש". אמר הקדוש ברוך הוא: 'תראו שעוצר מגפה הוא, והחטא הוא הממית'".

לפי הפירוש השני ברש"י נראה שאין בקטרת סגולה מיוחדת לעצור את המגפה, אלא שכעת, כיון שבני ישראל ריננו על הקטרת שהיא ממיתה, רצה ד' ללמדם שאין הקטרת ממיתה, אלא החטא ממיתה, ולכן ציוה ד' לעצור את המגפה דווקא בקטרת.

עוד כתב המהר"ל מפראג בפירושו "גור אריה" (יז, יג): "ואחר כך חזר [רש"י] לפרש 'דבר אחר', שהקדוש ברוך הוא ציוה שיעצור המגיפה בקטרת, שהיו מליזין אחר הקטרת. ולפי זה לא מסר לו מלאך המות זה, אלא הקדוש ברוך הוא למדו כדי שלא יליזו אחר הקטרת, רק שלא נכתב זה בכתוב. אבל לפירוש ראשון מלאך המות למדו בדרך סגולה בלבד".

יש לציין שגם פירושו השני של רש"י מקורו בדברי חז"ל - במכילתא דרבי ישמעאל בפרשת בשלח (ויסע פרשה ו): "ומטך אשר הכית בו את היאור - מפני התרעומת. וזה אחד משלושה דברים שישראל מתרעמין עליהם והיו אומרים מיני פורענות הן, ואלו הן: הקטרת והארון והמטה. אמרו: הקטרת הזו של פורענות היא, היא הרגה נדב ואביהוא, שנאמר: 'ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא' (ויקרא י, א), לכך ידעו כל ישראל שהיא של כפרה, שנאמר: 'ויתן את הקטרת וכפר על העם' (במדבר יז, יב)..."

מדוע פירש רש"י שני פירושים?

יש לשאול: מדוע פירש רש"י שני פירושים?

כתב על כך רבנו עובדיה מברטנורא (יז, יא): "קשה מאי דבר אחר? יש לומר שלפי פירוש ראשון אין נופל לשון 'וכפר עליהם', דהיה לו לומר: 'ורפאם', או: 'ותעצר המגפה', הואיל והוא סגולה של קטרת. לכך פירש 'דבר אחר': לפי שהיו מרננים, שעכשיו נופל לשון 'וכפר', שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, דהואיל והוציאו לעז על הקטרת צריכין להיות מתכפרין בו".

נראה ליישב את פירושו הראשון של רש"י שאכן אין מדובר כאן על כפרה במובן הרגיל, כמו כפרת הקרבנות, אלא על **כיסוי** בפני הפורענות. כמו שכתב רש"י על הכפורת שעל ארון הברית (שמות כה, יז): "כִּפְרֹת - כסוי על הארון, שהיה [הארון] פתוח מלמעלה, ומניחו עליו כמין דף".

נראה שזו גם כוונת החזקוני כאן (יא) שכתב: "וכפר עליהם - עשן הקטרת חוצץ בפני המגפה"¹.

¹ ועיין גם ב"שפתי חכמים", ב"משכיל לדוד" וב"באר בשדה", שביארו אחרת מדוע הוצרך רש"י לפרש שני פירושים.

ב. הסבר הגמרא במסכת יומא

לעומת שני הפירושים שהביא רש"י, בגמרא במסכת יומא (מד ע"א) למדו מהפסוקים בפרשתנו שהקטרת מכפרת!

כך נאמר שם: "תני רבי חנניא: למדנו לקטרת שמכפרת, שנאמר: 'ויתן את הקטרת ויכפר על העם' (במדבר יז, יב). ותנא דבי רבי ישמעאל: על מה קטרת מכפרת - על לשון הרע, יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי".

רואים מהגמרא שאת עצם הכפרה של הקטרת למדה הגמרא מהפסוק, אבל על מה הקטרת מכפרת לא למדה הגמרא מהפסוק, אלא מסברה.

יש לשאול: מדוע לא למדה הגמרא מהפסוק על מה הקטרת מכפרת?

נראה שהגמרא לא למדה מהפסוק על מה הקטרת מכפרת, כיון שבתלונת בני ישראל על משה ועל אהרן היו חטאים רבים: כפירה במשה ובאהרן, הוצאת לעז עליהם, חוצפה כלפיהם, ועוד. ולכן לא יכלה הגמרא ללמוד מהפסוק על מה הקטרת מכפרת, אלא למדה זאת מסברה.

אבל עדיין יש לשאול שלכאורה לא היה שם חטא לשון הרע!

כתב רש"י שם: "על לשון הרע - כי ההיא דקרח, לשון הרע הוה, דכתיב: 'אתם המתם את עם ד' (במדבר יז, ו)". רש"י ענה על השאלה, וחיפש שגם שם היה לשון הרע. דבריו הכרחיים מצד הסוגיא, אך הם מחודשים מאד, כיון שבני ישראל לא דברו על משה ואהרן, אלא **אל** משה ואהרן, ולכאורה אין בזה לשון הרע.

מדוע נחשבו דברי בני ישראל ללשון הרע? כתב על כך ה"חפץ חיים" בספרו "שמירת הלשון" (ח"ב, פרשת קרח)² שכאשר אמרו למשה ולאהרן דברים רעים בנוכחות אנשים ששמעו תוכחה זו, זה נחשב כאילו אמרו דברים רעים לאותם אנשים, וזה לשון הרע.

הוסיף על כך ה"חפץ חיים": "וראיה לדבר ממה דאיתא ביבמות (קה ע"ב) במעשה דאבדן, שביזה לרבי ישמעאל ברבי יוסי, אמר לו: 'וכי הגון אתה ללמוד תורה מרבי?!' איתא שם שבאותה שעה נצטרע אבדן, ופירש רש"י שם שעונשו של לשון הרע נגעים".

כלומר: בסוגיא ביבמות מסופר על כך שאחד מתלמידיו של רבי, ששמו היה אבדן, הוכיח וביזה את רבי ישמעאל ברבי יוסי לפני התלמידים, והוא נענש בצרעת. והסביר רש"י שהוא נענש בצרעת משום שהיה בדבריו לשון הרע. מוכח שכאשר אומרים למישהו דברים רעים עליו, בנוכחות אנשים ששומעים דברים אלו, זה נחשב כאילו אמרו דברים רעים לאותם אנשים, וזה לשון הרע.

² בחלק מהדפוסים מצויין שם: פ"כ.

עוד כתב רש"י שם: "וסתם לשון הרע בחשאי הוא". בדבריו אלה ענה רש"י על שאלה נוספת שתובא בסמוך.

1. שאלת המהרש"א ותשובתו

המהרש"א במסכת זבחים (פח ע"ב) הביא את דברי הגמרא ואת דברי רש"י, ושאל: "אף על גב דבההיא שעתא בפרהסיא היה: 'ויעמוד בין המתים ובין החיים' (במדבר יז, יג)!"

כלומר: הרי הקטרת שהקטיר אהרן היתה בפרהסיא, וכיצד אמרה הגמרא שהקטרת היא דבר שבחשאי?

ענה המהרש"א: "מכל מקום דבר שבחשאי מקרי, דכל השנה מקטירין בהיכל בחשאי, כפירוש רש"י".

כלומר: אמנם נכון שכאן הקטרת היתה בפרהסיא, אבל בדרך כלל הקטרת מוקטרת בחשאי.

2. שאלת ה"גבורת ארי"

שאלה נוספת שאל ה"גבורת ארי" במסכת יומא (מד ע"א): יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי - בסוף פרק ט' דזבחים (פח ע"ב) ובפרק ג' דערכין (טז ע"א) פריך עלה מהא דאמר ר' ענני בר ששון דמעיל מכפר על לשון הרע: יבא דבר שבקול ויכפר על קול! ומשני: 'לא קשיא, הא בצנעה - דהוא בחשאי - קטרת מכפרת, הא בפרהסיא - דמעשה קול - מעיל שהוא דבר שבקול מכפר'.

וקשה לי, דהא ההוא עובדא דויתן את הקטרת ויכפר על העם דמייתי מיניה דקטרת מכפרת על לשון הרע - של פרהסיא הוי, כדכתיב: 'וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר: אַתֶּם הַמֵּתִים אֶת עַם ד' (במדבר יז, ו), 'ויהי בַּהֲקֵל הַעֵדָה על משה ועל אהרן ויפנו אל אהל מועד, והנה כִּסֵּהוּ הָעֲנַן, וַיֵּרָא כְבוֹד ד' (שם, ז)!"

כלומר: בגמרא אמרו שהקטרת מכפרת על לשון הרע שבצינעה, כמו שהקטרת מוקטרת בצינעה. והמעיל, שמשמיע קול, מכפר על לשון הרע שבפרהסיא, שנשמע.

ושאל ה"גבורת ארי" שבפרשתנו היה הלשון הרע בפרהסיא.

אפשר לפרש את שאלתו בשני אופנים:

1. כיצד אמרה הגמרא שהקטרת מכפרת על לשון הרע שבחשאי? והרי כאן היה לשון הרע בפרהסיא?³
2. מדוע המעיל לא כיפר? והרי המעיל מכפר על לשון הרע שבפרהסיא!

3. הסבר ה"מצפה איתן"

כתב ה"מצפה איתן" במסכת יומא (מד ע"א): "אין להקשות: הא התם בפרהסיא הוה, ואמאי כיפרה הקטרת? דיש לומר דהיינו טעמא, דאיתא שהיו מרננים לומר שהוא סם המות, שעל ידה מתו נדב ואביהווא, ועל כן הוה צריכין לכפר".

לפי ה"מצפה איתן" אכן לפי גדרי הדין לא היה צורך בכפרת הקטרת, כיון שהלשון הרע היה בפרהסיא, ועל לשון הרע שבפרהסיא המעיל מכפר, אלא שרצה ד' להראות שהקטרת עוצרת את המגפה, כמו שכתב רש"י בפירושו השני⁴.

ג. הסברו הראשון של ה"חפץ חיים"

ה"חפץ חיים" בספרו "שמירת הלשון" (ח"ב, פרשת קרח) כתב מהלך נפלא בהסבר הגמרא, לאחר שהביא את סוגית הגמרא בערכין וסיכס אותה, הקשה עליה, וענה על קושיתו, והסביר גם מדוע בפרשתנו היה צורך בכפרת הקטרת.

1. מהלך הגמרא במסכת ערכין וסיכומה

"גרסינן בערכין (טז ע"א) דבעוון של לשון הרע נגעים באים על האדם. ומקשה הגמרא: והאמר רבי ענני בר ששון דמעיל מכפר על לשון הרע - יבוא דבר שבקול [דפעמוני זהב של המעיל נשמעין] ויכפר על מעשה הקול! ומשני: 'לא קשיא, הא דאהנו מעשיו, הא דלא אהנו מעשיו. אהנו מעשיו [שנתקוטטו על ידו] - אתו נגעים עליה, לא אהנו מעשיו - מעיל מכפר'. ומקשה הגמרא: והא אמר רבי סימון משמיה דרבי יהושע בן לוי, דלשון הרע מתכפר על ידי קטרת, דתני רבי חנינא: למדנו לקטרת שמכפרת, דכתיב: 'ויתן את הקטרת ויכפר על העם' (יז, יב), ותנא רבי ישמעאל: 'על מה הקטרת מכפרת? על לשון הרע - יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי!' ומשני: 'לא קשיא, הא בצינעא הא בפרהסיא'.

³ כעין זה שאל גם ה"שפת אמת" במסכת זבחים (פח ע"ב): "ויכפר על העם - פירש רש"י: במה שאמרו: 'אתם המתם את עם ד', דהוי לשון הרע. וקשה: דאם כן הוי בפרהסיא! ועיין שם בתירוץ.

⁴ כעין זה כתב באריכות גם ה"אזנים לתורה" כאן בפסוק י"ב.

היוצא מזה, דאם אהנו מעשיו אתו נגעים עליה, אפילו אם הלשון הרע היה בצינעה, ובלא אהנו מעשיו יש חילוק, דאם הלשון הרע היה בצינעה - הקטרת שהיה גם כן בחשאי, שהיה צריך כל אדם לפרוש אז, מכפר. ואם הלשון הרע היה בפרהסיא, מכפר על זה המעיל, שהיה נשמע קולו בבואו אל הקודש".

2. קושיית ה"חפץ חיים" ותשובתו

המשיך ה"חפץ חיים" ושאל: "וקשה: הרי הפסוק 'ויתן את הקטרת וכפר על העם', שם היה הלשון הרע בפרהסיא! שהרי כתוב: 'ולנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר: אתם המתם את עם ד'!".⁵ וענה: "ואפשר שמשום זה הוצרך אהרן להוליך הקטרת על העם בפרסום, ולכפר שם עליהם, ולא היה מספיק בקטרת שבכל יום, שהיה בחשאי, כיון שהלשון הרע היה בפרסום".

כלומר: שתי השאלות ששאלו המפרשים - שהקטרת היתה כאן בפרהסיא ושהלשון הרע היה כאן בפרהסיא - מיישבות זו את זו: דווקא מפני שהלשון הרע היה כאן בפרהסיא, לכן הוצרך אהרן להקטיר קטרת בפרהסיא, כיון שהקטרת הרגילה שהקטיר אהרן באותו יום, שהיתה בחשאי, לא הועילה לכפר על חטא לשון הרע שהיה בפרהסיא!

3. שאלה נוספת של ה"חפץ חיים" ותשובתו

אבל שאל ה"חפץ חיים": "והא דלא היה סגי ליה הכפרה במעיל שהיה לבוש בו אהרן הכהן?" כלומר: הרי הגמרא אמרה שעל לשון הרע שבפרהסיא המעיל מכפר, ואם כן מדוע הוצרך אהרן להקטיר את הקטרת בפרהסיא? מדוע לא כיפר על כך המעיל? ענה ה"חפץ חיים": "אפשר משום דהלשון הרע היה על אהרן גופא, כדכתיב בקרא, לא היה אפשר להתכפר על ידי מעילו". כלומר: כיון שהלשון הרע של העם היה על אהרן עצמו, לא היה שייך שהמעיל יכפר על האנשים שדברו כנגד מי שלובש את המעיל⁵.

⁵ כעין זה כתב בעל ה"משנה למלך" בספרו "פרשת דרכים" בדרוש השלושה עשר (דף נט ע"א במהדורת ווארשא תרל"א) בענין מות שאול: "... ובוה יובן מאי דכתיב גבי מיתת שאול: 'עמד נא עלי ומותתני, כי אחזני השבץ' (שמואל ב א, ט), ודרשו רז"ל (תנחומא מצורע ב, הובא ברש"י שם): 'אחזני השבץ - עוון נוב עיר הכהנים, הלובשים כתנת תשבץ'. והנה... יש לדקדק בדברי רז"ל הללו, דאמאי כינה שאול לעוון נוב עיר הכהנים בכתנת, ולא בשאר בגדי כהונה. ונראה דזה יובן עם מאי דאמרינן בפ"ג דערכין (טז ע"א): 'אמר ר' ענני בר ששון: למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות? לומר לך: מה קרבנות מכפרים אף בגדי כהונה מכפרים... כתנת מכפרת

4. שאלה על דברי ה"חפץ חיים" ותשובתה

יש לשאול על דברי ה"חפץ חיים" שלפי זה לכאורה גם הקטרת שהקטיר אהרן לא היתה צריכה לכפר, שכן היא היתה על ידי אהרן עצמו!
יש לישב שיש הבדל בין ה**לבוש** של הכהן, לבין המעשים שהוא עושה.
מנין החילוק הזה?

במסכת ראש השנה (כו ע"א) אמרו שהכהן הגדול אינו נכנס לקדש הקדשים **בבגדי זהב**, מפני שאין קטגור נעשה סגור. ואף על פי כן הכף והמחתה של הקטרת שאותם מכניס הכהן הגדול לקדש הקדשים היו מזהב, ואין אומרים בהם "אין קטגור נעשה סגור". למדנו שהלבוש של הכהן הגדול נחשב כגופו של הכהן יותר מהכלים שבהם הוא משתמש, ואפשר לומר שהוא הדין ליחס בין ה**לבוש** של הכהן הגדול לבין המעשים שהוא עושה!

ד. הסברו השני של ה"חפץ חיים"

בהערה שם הוסיף ה"חפץ חיים" הסבר אחר.

1. מדוע בפרשתנו לא הועילו זכויות המעיל והקטרת של כל יום?

"ויותר נראה לומר דהכא, שאמרו: 'אתם המתם את עם ד' מיקרי 'אהנו מעשיו'. דהא פירש רש"י: 'אהנו מעשיו - שנתקוטטו על ידו', וממילא מה שאמרו: 'לא אהנו מעשיו' - היינו שלא בא מריבה על ידי זה. וזהו שייך רק לענין לשון הרע, שדיבר על איזה איש, שביזהו שלא בפניו, ולא בא לאותו האיש שום רעותא על ידי זה. אבל לענין אונאת דברים, שמבזה אותו ומקניטו [שגם זה נכנס בכלל לשון הרע, כדמוכח במעשה דאבדן (שהובא לעיל בפ"ב), וכן ביומא (מד ע"א) ברש"י ד"ה 'על לשון הרע' עיין שם], לא שייך לומר: 'לא אהנו מעשיו'. שזה גופא 'אהנו מעשיו', שמבזה אותו ומקניטו.

על שפיכות דמים, דכתיב: 'ויטבלו את הכתנת בדם' (בראשית לז, לא). והכי איתא בירושלמי פ"ז דיומא (ה"ג), יעויין שם. וכבר נתבאר בגמרא שם, דהא דכתנת מכפרת על שפיכות דמים היינו מזיד ולא אתרו ביה... וכתבו המפרשים ז"ל דהטעם שההורג כהן גדול דאין לו כפרה במיתת כהן גדול (מכות יא ע"ב), דומה למה שאמרו: 'אין קטיגור נעשה סניגור' (ראש השנה כו ע"א). וזוהי כוונת שאול באומרו: 'עמד נא עלי ומותתני', לפי שיש בידי עון דשפיכות דמים. וכי תימא כיון דלא אתרו ביה, אף שהיה מזיד, הכתנת מכפרת, לזה אמר: 'כי אחזני השבץ', כלומר: אני חטאתי במכפר, דהיינו בכתנת, שהרגתי הכהנים, ומשום הכי אין לי כפרה בבגדי כהונה, דומיא דהורג כהן גדול, דאין לו כפרה לעולם".

נחזור לענייננו. דהכא, שאמרו למשה ואהרן בפניהם: 'אתם המתם את עם ד', מיקרי 'אהנו מעשיו'. ולזה בודאי לא מהני מעיל, כדאיתא בגמרא, ולא זכות הקטרת שמקריבין בכל יום".

כלומר: הגמרא אמרה שגם כפרת המעיל וגם כפרת הקטרת הם רק בלא אהנו מעשיו, כלומר: שלא התקוטטו בגלל הלשון הרע. אבל אם התקוטטו בגלל הלשון הרע - אין על כך כפרה, לא במעיל ולא בקטרת, אלא באים נגעים על מי שדבר לשון הרע. וכאן הרי בני ישראל התקוטטו עם משה ואהרן, ואמרו להם: "אתם המתם את עם ד'", וזה נחשב לשון הרע שנתקוטטו על ידו, שעל כך אין כפרה לא במעיל ולא בקטרת, אלא באים נגעים! ואם כן גם אצלנו היו צריכים בני ישראל להיענש בנגעים.

2. שאלת ה"חפץ חיים" ותשובתו

שאל ה"חפץ חיים": "והנה לכאורה למה אמר הקב"ה: 'ואכלה אותם כרגעי? הלא היה די בעונש נגעים!'"

ענה ה"חפץ חיים": "ואפשר משום שהם הוציאו דיבה על משה רבינו עליו השלום [שהוא הנאמן בכל בית ד', ולא עשה דבר שלא נאמר לו מפי ד'], ועל אהרן קדוש ד', בבזיון גדול כזה, שהם המיתו את עם ד', ואם כן לדבריהם [של בני ישראל] נתחייבו [משה ואהרן] מיתה בידי שמים, חס ושלום. על כן נגזר על המדברים שהם ימותו במגפה, שהוא חמור הרבה מעונש נגעים"⁶.

3. על מה בדיוק כיפרה הקטרת בפרשתנו?

המשיך ה"חפץ חיים" וכתב: "ורק אחרי שִׁפְלוּ הרבה אנשים על ידי המגפה, על האנשים הנשארים הגנה זכות הקטרת שהקטיר אהרן בפרהסיא". כלומר: גם הקטרת בפרשתנו כיפרה על חטא לשון הרע. ואף על פי שבדרך כלל היא מכפרת רק במקרה שלא אהנו מעשיו, ובפרשתנו כן אהנו מעשיו, מכל מקום אחרי שחלק מהאנשים מתו, הועילה זכות הקטרת לכפר על הנותרים.

⁶ עיין שם שהוסיף: "ובזה ניחא לי מה שכתוב בתורה שמרים נענשה בעונש הצרעת בעבור שדברה שלא כהוגן על משה רבנו ע"ה. והלא היא דברה עם אהרן בינו לבין עצמה ולא ברבים, והיה עליהם להגן זכות הקטרת שמכפר על לשון הרע שבחשאי! ועל כרחך כנזכר לעיל, שהלשון הרע שהוא על אדון הנביאים חמור טפי, ולא מתכפר בקטרת, כי אם בנגעים. ומכל מקום הקל הכתוב עליה על ידי תפילתו של משה. שידוע שעל לשון הרע בא עונש נגעים להיות מצורע מוחלט, כדאיתא בגמרא (ערכין טז ע"א), ועליה הקל הכתוב רק להיות מסוגרת שבעה ימים".

עיין על כך בהרחבה במאמר "חטא מרים ועונשה לאור הסוגיא במסכת ערכין" בפרשת בהעלתך.

סיכום

- א. נאמרו ארבעה פירושים מדוע ציוה משה את אהרן להקטיר קטרת בחוץ:
1. לפי רש"י בפירושו הראשון ציוה משה כך מפני שהקטרת עוצרת את המגפה, [ומקורו במסכת שבת (פט ע"א)].
 2. לפי רש"י בפירושו השני הקטרת אינה עוצרת את המגפה, ורק כעת רצה הקב"ה שלא ירננו עליה שהיא ממיתה, ולכן אמר למשה שיאמר לאהרן לכפר בה, [ומקורו במכילתא (בפרשת בשלח)].
 3. לפי ה"חפץ חיים" בפירושו הראשון: בפרשתנו הוצרך אהרן להקטיר קטרת בפרהסיא, מפני שהלשון הרע היתה בפרהסיא, והקטרת הרגילה שהקטיר אהרן באותו יום, שהיתה בחשאי, לא הועילה לכפר על חטא לשון הרע שהיה בפרהסיא, וגם המעיל לא יכול היה לכפר כיון שדברו כנגד אהרן.
 4. לפי ה"חפץ חיים" בפירושו השני: בפרשתנו הוצרך אהרן להקטיר קטרת בפרהסיא, מפני שהלשון הרע גרמה למריבה, ובדרך כלל הקטרת אינה מכפרת על לשון הרע שגרמה מריבה. ורק אחרי שמתו רבים מבני ישראל הועילה הקטרת שהקטיר אהרן לעצור את המגפה.
- ב. עוד למדנו על חומרתה העצומה של לשון הרע שגורמת למריבה: על לשון הרע שלא גרמה למריבה יש כפרה בקטרת או במעיל, ואילו על לשון הרע שגורמת למריבה אין כפרה אלא בנגעים!
- ג. עוד למדנו על חומרתה העצומה של לשון הרע על גדולי ישראל: על לשון הרע שלא על גדולי ישראל יש כפרה בנגעים, ואילו על לשון הרע ומריבה על גדולי ישראל נענשים במיתה!
- יהי רצון שניזהר תמיד מלדבר כל דיבור אסור של לשון הרע, ובמיוחד לשון הרע במדרגתה החמורה שגורמת למריבה, ובמיוחד לא על תלמידי חכמים.